

HØRING – FORSKRIFTER OM RAMMEPLAN FOR FEMÅRIGE GRUNNSKOLELÆRERUTDANNINGER

Innledning

Forskerforbundets forening for lærerutdanning (FFL) har med dette avgitt høringsinnspill til Forskerforbundet i forbindelse med høringsuttalelse til Kunnskapsdepartementets høringsbrev av 22.12.15 om **Forskrifter om rammeplan for femårige grunnskolelærerutdanninger**.

* * * *

I departementets høringsbrev ber departementet om at høringsinstansene kommenterer forskriftene paragrafvis. Dette vil bli gjort. Samtidig redegjør departementet her for visse endringer departementet har foretatt i rammeplanutvalgets utkast, og ber om kommentarer til disse endringene. Dette vil bli tatt først under de respektive paragrafer. I dette høringsinnspillet er begge forskriftene behandlet under ett.

Kommentarer til forslag til *Forskrift om rammeplan for grunnskolelærerutdanning* paragrafvis

§ 1 Virkeområde og formål

Departementet har endret utvalgets betegnelse *lektorutdanning* til *grunnskolelærerutdanning*. FFL har ingen innvending til dette, men presiserer for sikkerhets skyld at de ferdigutdannede lærerne med mastergrad vil ha lektorkompetanse.

Departementet har strøket setningen «*Utdanningen skal forholde seg til opplæringsloven og gjeldende læreplaner for grunnskolen*» i utvalgets forslag, antakelig fordi denne synes unødvendig. Imidlertid er opplæringsloven sentral, og vi refererer til denne i §2.

§ 2 Læringsutbytte

Departementet har i denne paragrafen lagt inn læringsutbyttebeskrivelse om vold og seksuelle overgrep. FFL støtter et slikt punkt, men vil påpeke at innen psykiatrien er det en oppfatning at det kreves relativt høy kompetanse for å identifisere tegn på vold og seksuelle overgrep. Det er derfor tvilsomt at en student i løpet av lærerutdanningen kan forventes å oppnå en slik kompetanse. Formuleringene skaper store forventninger som i praksis er umulig å innfri, og som på lengre sikt kan føre til en uheldig juridisk binding. FFL foreslår at punktet beholdes

under kunnskap, men tas bort under ferdigheter. Tematikken er for øvrig viktig å ta med seg i et spes.ped.fag. Her vil det være naturlig å gå i dybden.

FFL tilrår at departementet også inkluderer et viktig tema som *mobbing* i samme formulering. Opplæringsloven pålegger å sikre elevene et trygt og sosialt miljø. Vold og seksuelle overgrep ødelegger mange unges liv, men mobbing, inkludert digital mobbing, gjør dette i enda større grad. Mobbing i skolen er et ofte tilbakevendende tema i media, og kampen mot mobbing har lenge stått på den politiske agendaen. FFL vil minne om Djupedalutvalgets utredning og etterspør tiltak og målsettinger i henhold til denne utredningen.

FFL vil bemerke at læringsutbyttebeskrivelsenes bruk av adjektiver er problematiske. Under punktet **Kunnskap** f.eks. er det uklart hva *avansert kunnskap*, *spesialisert innsikt*, *bred kunnskap*, *inngående kunnskap* innebærer. Og hvor går skillelinjene mellom det *å ha kunnskap om* til *å ha inngående, bred og spesialisert kunnskap om*? Noen av disse formuleringene finner vi også i kvalifikasjonsrammeverket, og det synes unødvendig å gjenta disse i rammeplanene. En mer konkret formulering av ønsket nivå og omfang vil være ønskelig. I det minste bør dette komme fram i de nasjonale retningslinjene for grunnskolelærerutdanningene. I høringsbrevet skriver departementet under overskriften **Generelle opplysninger** bl.a. at departementet er opptatt av at beskrivelsene av forventet læringsutbytte er i tråd med god praksis. Av det som framgår foran, savner FFL mer konkrete angivelser.

I nest siste strekpunkt under **Kunnskap** og siste strekpunkt under **Ferdigheter** mener vi som bekjentgjort foran, det er viktig å trekke fram mobbing som et aktuelt og prioritert problemområde.

I denne paragrafen finner en flere tunge formuleringer. Under **Ferdigheter** vil formuleringen å «sikre progresjon» i begynneropplæringen i for stor grad kunne føre til en uheldig fokus på måling og dokumentasjon av progresjon. Formuleringen bør strykes.

I det samme avsnittet mener FFL det er uklart hva som legges i estetiske læringsprosesser og i hvilket omfang dette eventuelt skal ha. FFL ønsker en styrking av de praktiske og estetiske fagene i grunnskolelærerutdanningene, men det er uklart om formuleringen innebærer et slikt løft. Formuleringen bør presiseres.

Strekpunktet «kan gjennomføre profesjonsrettede, praksisrelevante, selvstendige og avgrensede forskningsprosjekter i tråd med forskningsetiske normer» er i tråd med kvalifikasjonsprinsippet på dette nivået, men FFL vil uttrykke at dette kan oppfattes vel avansert; ikke minst i lys av tidspress. En masterutdanning inneholder et forskningsfokus som i stor grad sikres gjennom arbeid med masteroppgaven, og det er uheldig dersom dette strekpunktet innebærer så store krav at de går på bekostning av andre viktige deler av profesjonsutdanningen.

§ 3 Innhold og struktur

Endringen i rekkefølgen i denne paragrafen er grei. Strukturoversikten er viktig, men det er

vanskelig å tolke oppbyggingen av studiet. Et eksempel på en struktur vist i tabellform vil kunne gjøre framstillingen mer oversiktlig, f.eks. hvilke fag og i hvilket omfang studieemner kan bygges opp.

Departementet har endret utvalgets fagbetegnelse *pedagogikk* til *profesjonsfag*, og viser til analogien til lektorutdanningen 8-13. FFL vil påpeke at i lærerutdanningene 1-7 og 5-10 kan alle fag betraktes som profesjonsfag. Hvert fag inneholder faglige komponenter, men en vesentlig del av undervisningen er knyttet til fagdidaktikk og fagets tilknytning til undervisning og skole, altså profesjonsfaglige aspekter. I lektorutdanningen 8-13 er det disiplinfagene, vitenskapsfagene, som inngår i utdanningen. Vanligvis blir fagenes didaktikk og tilknytning til skole ikke berørt overhode. De profesjonsfaglige aspektene i denne utdanningen blir ivaretatt av pedagogikkfaget. Betegnelsen profesjonsfag i lektorutdanningen 8-13 har derfor en mening som en motsats til disiplinfagenes egenart. I lærerutdanningene 1-7 og 5-10 vil følgelig betegnelsen *pedagogikk* være det mest riktige i lys av disse utdanningenes egenart og fagenes oppbygging. Vi vil her vise til de nasjonale retningslinjene kapittel 2 der det bl.a. heter at *Fagene i lærerutdanningen skal være lærerutdanningsfag. Fag, fagdidaktikk, pedagogikk og praksis må koples tett sammen, både innholdsmessig og organisatorisk. Utdanningene skal organiseres som profesjonsutdanninger som gir sammenheng og progresjon i opplæringen.*

Departementets endrede formulering når det gjelder *Kunnskap om religion, livssyn og etikk som del av pedagogikkfaget* (profesjonsfaget), støttes. Departementets forslag om modul vil gjøre denne komponenten tydeligere, og retter ansvaret for gjennomføringen til RLE-faget. I den forbindelse vil FFL samtidig advare mot at pedagogikkfaget blir presset med mye ansvar samtidig som faget i seg selv blir svekket i omfang.

Setningen departementet har tilføyd i § 3 om at det er mulig å legge 5 dager av praksisopplæringen i grunnskolelærerutdanningen 1-7 til barnehagen, støttes.

Modellen for lærerutdanningen 1-7 skal normalt omfatte fire undervisningsfag, men det er åpning for at studentene kan ta tre fag i sin utdanning ved at undervisningsfag IV kan erstattes av fordypning i de øvrige fagene. Modellen for lærerutdanningen 5-10 skal normalt omfatte tre undervisningsfag, men på samme måte som i 1-7, er det åpning for at studentene her kan ta to fag i sin utdanning. FFL støtter en slik fleksibilitet da dette åpner for muligheter for både en bred fagsammensetning og en spesialisering.

FFL støtter at det legges opp til muligheter for felles undervisning for studenter 1-7 og 5-10 der det er overlappende temaer.

§ 4 Programplan og nasjonale retningslinjer

Den enkelte institusjon skal utarbeide en programplan for grunnskolelærerutdanningene. Dette støttes, og er i tråd med det en allerede finner i de nasjonale retningslinjene kapittel 2. **Institusjonelt ansvar og organisering** hvor det bl.a. heter at *Organiseringen av utdanningene skal fremme integrering av teori og praksis, faglig progresjon, gjennomgående*

profesjonsretting og forskningsforankring. Utdanningene skal legge til rette for samarbeid mellom lærerutdannere ved lærerutdanningsinstitusjonen og i praksisopplæringen. Institusjonene skal legge til rette for sammenheng mellom aktiviteter i lærerutdanningsinstitusjonen og i praksisopplæringen, og gjensidig forpliktende samarbeid mellom de to læringsarenaene.

§ 5 Nasjonale deksamener

FFL støtter ikke bruken av nasjonale deksamener i lærerutdanningen. Et forhold er at dette bryter med den autonomien det enkelte lærested synes er nødvendig for å tilby en attraktiv lærerutdanning. Den nasjonale prøven vil uvilkårlig føre til at det legges vekt på et bestemt tema, noe som kan medføre en uforholdsmessig oppmerksomhet om dette temaet både ved at studentene bruker mye av sin tid til dette og at underviserne «presses» til å bruke mer tid på dette temaet enn andre temaer. Det er liten gevinst å gjøre det bedre på ett tema når kostnaden er at det brukes mindre tid på andre sentrale temaer. I en rapport fra følgegruppa i grunnskolelærerutdanningene heter det også *at ansvaret for styring og fagleg kvalitet i grunnskolelærerutdanningene i større grad bør flyttast fra sentrale styresmakter til institusjonene*. Nasjonale deksamener peker i motsatt retning. Dersom denne ordningen likevel opprettholdes, må den nasjonalgitte deksamnen være fullfinansiert av andre enn institusjonene selv.

§ 6 Fritaksbestemmelser

Det store frafallet i høyere utdanning er et samfunnsproblem, og institusjonene bør så langt råd er, kunne godkjenne fag som er tatt i en annen studieretning der faget er relevant. FFL støtter følgelig fritaksbestemmelsene slik det framkommer i denne paragrafen. Formuleringen om at utdanningen *i hovedsak bør* omfatte fagdidaktikk og praksisopplæring forstås slik at fagdidaktikk og praksisopplæring i det aktuelle faget i så tilfelle skjer i lærerutdanningen, og FFL støtter dette. Praksisopplæringen i det gjeldende faget kan f.eks. lett innpasses i lærerutdanningsinstitusjonenes praksisopplegg.

15.02.16

For sentralstyret i Forskerforbundets forening for lærerutdanning

Knut Ole Lysø
Leder FFL